

ARCHIBALD DOUGLAS in memoriam

I SIN MEMOARBOK "Jag blev officer", en sakligt givande och framför allt personligt tjugande bok, berättade Archibald Douglas om hur han som barn vaknade på faderns gård Gerstorp i Östergötland och halvt i drömmen tänkte på den lyckliga dag han gick till mötes. "Jag har skäl att med tacksamhet tänka på att mina första barndomsminnen utgjorde uppvaknande till ett liv som skulle bli likt en ljus och varm och ändå äventyrsfylld sommardag", fortsätter han. Till mina starkaste minnen av Douglas, som jag först lärde känna genom memoarerna och sedan som vän, hörde denna lycka inför livet. Det var, trots de stora förutsättningarna i social position, begåvning och utseende, inte en lycka som främst berodde på yttre ting, på miljö, framgångar och karriär. Det var en sträng lycka i den meningen att självdisciplin och hårt arbete kändes som ofrånkomliga plikter. Men temperamentet, starkt och behärskat, var framför allt ljus, det gav glans åt offentliga insatser och hemmets liv. Om ingen annan jag känner är det så naturligt att bruka ordet "ljus"; hållningen, ansiktsuttrycket, de goda ögonen förmedlade ro och glädje, och Douglas liknade den sommardag som han kallade sitt eget liv.

Som pensionerad general skrev Douglas böcker — memoarerna och boken om stamfadern —, respte, läste och forskade. Han talade med samma entusiasm om litteratur som en ung människa. Med strålände iver och tillförsikt såg han och hans hustru vid gränsen till den djupa ålderdomen fram mot nästa resa och nästa bok; Douglas hoppades ännu kunna slutföra biografien över den vördade och älskade fadern. Man blev yngre inför denna iver och denna längtan att leva.

Douglas var fulländad i förbindlighet och älskvardhet. Men det var sannerligen inte något glättat och neutralt över hans uppträdande och hans åsikter. Ansiktet kunde snabbt hårdna i vrede och förakt; han tyckte om många människor, men han tyck-

te också illa om åtskilliga, och han hörde inte till dem som av tröghet eller korrekthet talar väl om alla. Bakom älskvardheten och uppriktigheten skymtade något som fullbordar bilden av den ljuse Archibald Douglas: medkänsla och mänsklig värme.

HERBERT TINGSTEN